

Світлана Миколаївна ХАЛАТУР

доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів та банківської справи,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Дарья Сергіївна КОСТЕНКО

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Халатур С. М., Костенко Д. С. Фінансова стратегія підприємств національної економіки України. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2018. Том 28. № 3. С. 107-115.

Анотація

Вступ. Фінансове планування є основою ефективної діяльності підприємств. Існують різні методи моделювання процесів вибору фінансової стратегії. Ризики, що виникають у будь-якій фінансово-господарській діяльності, можуть спричинити втрати, збільшити витрати, затримки у часі та знизити якість, і зрозуміло, що будь-який з цих результатів призведе до невдоволення клієнтів. Однак, незважаючи на поточні дослідження в галузі формування фінансової стратегії та управління ризиками на підприємствах національної економіки, багато аспектів залишаються без уваги. Для покращення перспектив усунення ризику, при виконанні фінансово-господарської діяльності, та через потребу у розвитку в процесі управління ризиками необхідна розробка напрямків оптимізації фінансової стратегії, формування джерел коштів і їх ефективного використання на підприємствах національної економіки України.

Мета. Метою статті стала розробка напрямків оптимізації фінансової стратегії, формування джерел коштів і їх ефективного використання на підприємствах національної економіки України. Для досягнення цієї мети необхідно виконати завдання, а саме: провести розширений огляд фахової літератури; вивчити основні етапи формування фінансової стратегії підприємств; описати модель розвитку ризику для його затримки та успіху діяльності при використанні оптимальної фінансової стратегії.

Метод (методологія). У процесі досліджень використано методи: монографічний; критичного аналізу; структурного, економетричного аналізу, моделювання.

Результати. У статті проаналізовано економетричні методи, що можуть бути використані в формуванні фінансової стратегії підприємств національної економіки. Обґрунтовано послідовність та етапи формування фінансової стратегії підприємств. Зіставлення різних фінансових стратегій проводилося в межах бізнес-циклів. Описано прогнози, зроблені з такими моделями, описано стратегію моделювання.

Ключові слова: ризик; стратегія; формування; розвиток; тенденція; перспективи; управління.

Svitlana Mykolaiivna KHALATUR

Doctor of Sciences (Economics),
Associate Professor,
Department of Finance and Banking
Dnipro State Agrarian and Economic University

Daria Serhiivna KOSTENKO

Dnipro State Agrarian and Economic University

FINANCIAL STRATEGY OF ENTERPRISES OF THE NATIONAL ECONOMY OF UKRAINE

Abstract

Introduction. Financial planning is the basis of the effective business activity. There are different methods of modelling the processes of financial strategy indication. The risks that arise in any financial and business activity can cause losses, increase costs, delay in time and reduce quality, and it is clear that any of these results will lead to customer dissatisfaction. However, despite current research in the area of financial strategy formation and risk management at national economy enterprises, many aspects remain neglected. In order to improve the prospects of risk elimination, when performing financial and economic activities, and the need for development in the process of risk management, it is necessary to develop directions for optimizing the financial strategy, the formation of funds sources and their effective usage at enterprises of the national economy of Ukraine.

Purpose and tasks of the article. The article aims to develop the directions for financial strategy optimization, formation of funds sources and their effective usage at enterprises of the national economy of Ukraine. In order to achieve this goal, it is necessary to complete the following tasks: to conduct an extended review of the literature; study the main stages of the formation of the financial strategy of enterprises; describe the risk development model for risk lag and success in using an optimal financial strategy.

Method (methodology). In the process of research, the following methods have been used: monographic method; method of critical analysis; method of structural, econometric analysis; method of modelling.

Results. The article analyses the econometric methods that can be used to formulate the financial strategy of the enterprises of the national economy. The sequence and stages of financial strategy formation of enterprises have been substantiated. Comparison of various financial strategies has been conducted within business cycles. A description of the forecasts has been done. The strategy of modelling has been defined.

Keywords: risk; strategy; formation; development; trend; prospects; management.

Вступ

Фінансове планування є основою ефективної діяльності підприємств. Існують різні методи моделювання процесів вибору фінансової стратегії. Ризики, що виникають у будь-якій фінансово-господарській діяльності, можуть спричинити втрати, збільшити витрати, затримки у часі та знизити якість, і зрозуміло, що будь-який з цих результатів призведе до невдоволення клієнтів. Однак, незважаючи на поточні дослідження в галузі формування фінансової стратегії та управління ризиками на підприємствах національної економіки, багато аспектів залишаються без уваги. Для покращення перспектив усунення ризику, при виконанні фінансово-господарської діяльності, та через потребу у розвитку в процесі управління ризиками необхідна розробка напрямків оптимізації фінансової стратегії, формування джерел коштів і їх ефективного використання на підприємствах національної економіки України.

Л. Малярець, М. Драсковіц, Н. Проскуріна, О. Дорохов, В. Вовк у своєму дослідженні рекомендують залучати в аналітичний супровід стратегії розвитку системи експортної діяльності підприємств в Україні часткові показники, що відображають експортні та імпорتنі операції підприємства, рівні їх розвитку та загальний рівень розвитку; визначати чинники, що впливають на зовнішнє та внутрішнє середовище, визначати оптимальні значення з цих показників з урахуванням впливу різних чинників. Формування стратегії експортно-імпоротної діяльності підприємств дослідники пропонують здійснювати згідно з наступним логічними етапами: 1) оцінка стану цієї діяльності на підприємстві; 2) аналіз впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на рівні розвитку цієї діяльності в конкретному підприємстві; 3) визначення оптимальних значень показників розвитку цієї діяльності на основі рішення багаточислової задачі оптимізації; 4) остаточне визначення бажаних (планових) значень показників у стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємства.

Аналіз ефективності діяльності суб'єктів господарської діяльності різного розміру (малого, середнього, великого) та галузей національної економіки (промисловості та сільського господарства) в динаміці 2012-2016 рр., здійснений такими вченими, як А. Гончарук, О. Замазій, П. Іжевський,

О. Мельничук, В. Стадник, виявив значні зміни співвідношення внесків цих груп до загальних результатів. У промисловості існує чітка тенденція зменшення частки великих підприємств, а в сільському господарстві стабільне зростання протягом досліджуваного періоду. Водночас розрахунки науковців показали, що малий бізнес у галузі промисловості забезпечує результат з найкращою доданою вартістю у сфері витрат, а в сільському господарстві показник є найгіршим. Зазначено, що основними детермінантами дезінтеграції в сільському господарстві є інституційні чинники, зокрема зміни в чинному законодавстві. Інституційні фактори визначають вибір форм участі в об'єктах інтеграції – вертикальні, горизонтальні та перехресні (динамічні) бізнес-мережі. Алгоритми стратегічного вибору сценаріїв для розвитку інтеграційних утворень можуть бути практичними як в промисловості, так і в агропромисловому комплексі України, а також у міжгалузевому співробітництві, як доводять вчені.

Вчені-економісти К. Балашова, А. Батковський, П. Калачіхін, О. Семенова, Ю. Тельнов, А. Фомина стверджують, що можливо розробити систему прийняття стратегічних рішень на основі економічних і математичних моделей формалізації стратегії підприємства. У цьому випадку специфікація бізнес-стратегії визначатиме формування структур даних, оброблених за правилами, та інші алгоритми інтелектуальної системи. Продуктивна риса отриманих моделей стратегії підприємства – це відносна простота, яка дозволяє перетворити ці шаблони в електронний формат. Крім того, стратегія підприємства, на думку вчених, повинна розглядатися в контексті інтеграції інформаційного простору з точки зору нерівного доступу до важливої інформації для різних економічних агентів та конфіденційність інформації через конкуренцію.

Бланк І. О. фінансову стратегію розглядає як один з важливих видів функціональної стратегії підприємства, яка забезпечує всі основні напрями розвитку його фінансової діяльності й фінансових відносин за допомогою формування довгострокових фінансових цілей, вибору найбільш ефективних методів їх досягнення, які адекватні коригуванню напрямів формування та використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища [1]. Блакита Г. В. визначає стратегію фінансування як стратегію формування фінансових ресурсів, яка охоплює питання їх ефективного розподілу і використання, забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку, вдосконалення структури управління фінансовою діяльністю тощо [2]. Семенов А. Г. пише, що фінансова стратегія – це генеральний план дій щодо забезпечення підприємства грошовими коштами. Особливої уваги при розробці фінансової стратегії вимагає повнота виділення грошових доходів, мобілізація внутрішніх ресурсів, максимальне зменшення собівартості продукції, правильний розподіл й використання прибутку, визначення потреби в обігових коштах, раціональне використання капіталу підприємства [8]. Ткачук І. Г. стверджує, що фінансова стратегія є інструментом перспективного управління усією фінансовою діяльністю організації, підпорядкованого реалізації цілей загального її розвитку в умовах істотних змін макроекономічних показників, системи державного регулювання ринкових процесів, кон'юнктури фінансового ринку і пов'язаної з цим невизначеності [9]. Отже, дослідження фінансової стратегії підприємств національної економіки є актуальним та потребує подальшої розробки.

Мета та завдання статті

Мета – розробка напрямків оптимізації фінансової стратегії, формування джерел коштів і їх ефективного використання на підприємствах національної економіки України. Для здійснення цієї мети необхідно досягти кількох завдань, а саме: провести розширений огляд фахової літератури; вивчити основні етапи формування фінансової стратегії підприємств; описати модель розвитку ризику для його попередження та успіху діяльності при використанні оптимальної фінансової стратегії.

Виклад основного матеріалу дослідження

Економічний успіх фінансово-господарської діяльності підприємств національної економіки вимагає оптимально розробленої фінансової стратегії, на основі якої відбувається формування джерел коштів і їх ефективне використання, знижуються ризики. Визнаючи цю ситуацію, підприємства зазвичай розробляють свій власний підхід або стандарти для управління ризиками та розробки фінансової стратегії. Проте один із способів більш ефективно управляти ризиками, долати багато не визначених у проектах відхилень – це мати оптимальну фінансову стратегію, зацікавлені сторони та керівники підприємств повинні мати перелік показників ефективності діяльності, які дозволять скористатися ранніми коригувальними заходами, коли не виконуються показники. Всі зацікавлені сторони повинні покращувати здатність сприймати природу та переваги управління ризиками, оскільки складність фінансово-господарської діяльності підприємств неухильно зростає. Більше того, внутрішні та зовнішні зацікавлені сторони впливають на підприємства та на фінансовий результат. Однак останнім часом участь зацікавлених сторін поліпшується, оскільки зацікавлені сторони вивчають ризики, які повторюються в складних проектах, і прогнозують поведінку, необхідну для вирішення цих питань. Це повністю суперечить тому, що було декілька років тому, коли зацікавлені сторони знали дуже мало про фактичний процес фінансового планування, і кожний окремий аспект кожної частини управління

фінансово-господарською діяльністю підприємств був орієнтований на кінцевий результат, тобто менше залучення зацікавлених сторін.

На рис. 1 розглянемо процес та етапи розробки фінансової стратегії підприємств національної економіки.

Рис. 1. Процес та етапи розробки фінансової стратегії підприємств національної економіки

З метою покращення та оптимізації фінансової стратегії підприємства за певний період часу пропонується структура, що відображає потік грошових надходжень, зокрема у формі дебіторської заборгованості, та відтік готівки, зокрема у формі кредиторської заборгованості підприємства в різні періоди часу. Точніше, грошовий потік підприємства може бути визначений на основі різних типів грошових потоків підприємства: 1) сума грошових коштів, отримана від найближчих партнерів; 2) сума грошових коштів, наявних у підприємства у вигляді готівки; 3) сума грошових коштів, що повинна бути виплачена негайно кредиторам.

Математична модель для притоку та відтоку грошових коштів підприємства, розроблена на основі каскадної моделі грошових потоків, зображена на рис. 2. Ця структура як каскадна діаграма

пропонується в межах нашого дослідження фінансової стратегії, щоб показати рух грошових потоків підприємства та сформулювати модель грошових потоків підприємства. На рис. 2 часовий період, зазвичай один рік, за який відбувається рух грошових потоків всього підприємства, складається з «n» періодів часу, тоді як рух грошових коштів за кожний період часу впливає на рух грошових коштів у наступному періоді.

Як видно з рис. 2, сума грошового потоку в кінці кожного періоду часу впливає на рух грошових коштів на наступний часовий період. Насправді сума готівкових коштів на кінець часового періоду є початковою сумою грошових коштів за перший період часу наступного періоду часу.

Математичне подання грошових потоків підприємства за період tn складається з:

$$CF(tn) = IN(tn) + CF(tn-1) - OUT(tn) \quad (1)$$

де $IN(tn)$ репрезентує загальну суму готівкових коштів, що надходять у підприємство протягом періоду tn як притік грошових коштів; $OUT(tn)$ є загальною сумою грошових коштів, що виходять з підприємства як відтік готівки протягом періоду tn ; $CF(tn-1)$ – сума готівкових коштів, доступних з попереднього періоду часу та рух грошових коштів підприємства на кінець періоду tn .

Схема структури використовується для відображення як грошових потоків для кожного періоду часу, так і як грошові кошти рухаються від одного періоду до наступного. Як показано на рис. 2, поточна вартість готівки, отриманої від клієнта i за період tn , визначається як $PV'(tn,i)$, тоді як поточна вартість готівки, сплачена постачальнику j за період tn , визначається як $PV'(tn,j)$. Грошовий притік підприємства в кожному періоді, наприклад $IN(tn)$, складається з суми поточної вартості всіх грошових коштів, отриманих від різних клієнтів у конкретні періоди, залежно від терміну сплати кожного випущеного рахунку, тоді як відтік готівки в кожному періоді, наприклад $OUT(tn)$, складається з поточної вартості готівки, яка повинна бути сплачена різним постачальникам за поставлені матеріали в різний час.

Отже, каскадна діаграма розроблена для подання грошових потоків одного підприємства в ланцюгу поставок, а грошовий потік підприємства в кожний період часу, що складається з притоку грошових коштів, суми готівки, отриманої від партнерів. Підприємства в ланцюгу поставок зазвичай користуються знижкою та штрафом як механізмом контролю за отриманням рахунків якнайшвидше. Крім того, математична модель для притоку грошових коштів та відтоку грошових коштів за кожний період часу розробляється для розрахунку потоку грошових коштів підприємства. Історичні дані за часом оплати клієнтів призводять до створення вибірки, яка відображає кількість днів, коли грошовий потік надходить від клієнтів; таким чином, очікуваний час отримання рахунку може бути розрахований, щоб зменшити невизначеність грошових надходжень. Крім того, кількість наявних грошових коштів на підприємстві в кожний день певного періоду часу повинна розраховуватись, щоб визначити пріоритетність відтоку грошових коштів. Підприємству потрібно знати суму наявних готівкових коштів у нього на кожен день протягом певного періоду часу, щоб зрозуміти, чи є достатньо коштів на підприємстві для оплати рахунків. Проте оптимальним часом платежу в кожний період часу є відносна функція грошового притоку, суми наявних грошей на підприємстві та ставки штрафу. Також необхідно оцінювати та прогнозувати наслідки операцій ланцюга постачання, такі, як зміна попиту та час доставки, на які зазвичай впливає налагодженість системи логістики підприємства, та задоволеності клієнтів як результату фінансової стратегії за фінансовими показниками підприємства в ланцюжку поставок у кожному періоді часу. Крім того, необхідно досліджувати вплив горизонтальної та вертикальної інтеграції як форми злиття та поглинання на операції в ланцюгу постачання, а отже, і фінансові результати діяльності підприємства в ланцюгу поставок.

На рис. 3 розглянемо процес розробки фінансової стратегії на основі типових бізнес-циклів.

Далі, для більш детального розкриття теми дослідження розглянемо використання економетричних методів для моделювання фінансової стратегії. Зокрема регресійний аналіз стосується опису та оцінки співвідношення між досліджуваною змінною (зазвичай називається залежною змінною) і однією або більше інших змінних (зазвичай відомі як незалежні змінні). Найбільш загальний метод, який використовується для дослідження даних, відомий як метод найменших квадратів. Для того, щоб використовувати метод найменших квадратів, потрібна модель, яка є лінійною за параметрами, а це означає, що параметри не множаться, не діляться, не зводяться у квадрат тощо. Загальна форма регресійного аналізу, що описує зв'язок між залежною та k незалежних змінних, має такий вигляд:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 * X_1 + \beta_2 * X_2 + \dots + \beta_k * X_k + \epsilon \quad (2)$$

де y – залежна змінна, X_1, X_2, \dots, X_k – незалежні змінні, $\beta_0, \beta_1, \beta_2, \beta_k$ – коефіцієнти, а ϵ – можлива похибка.

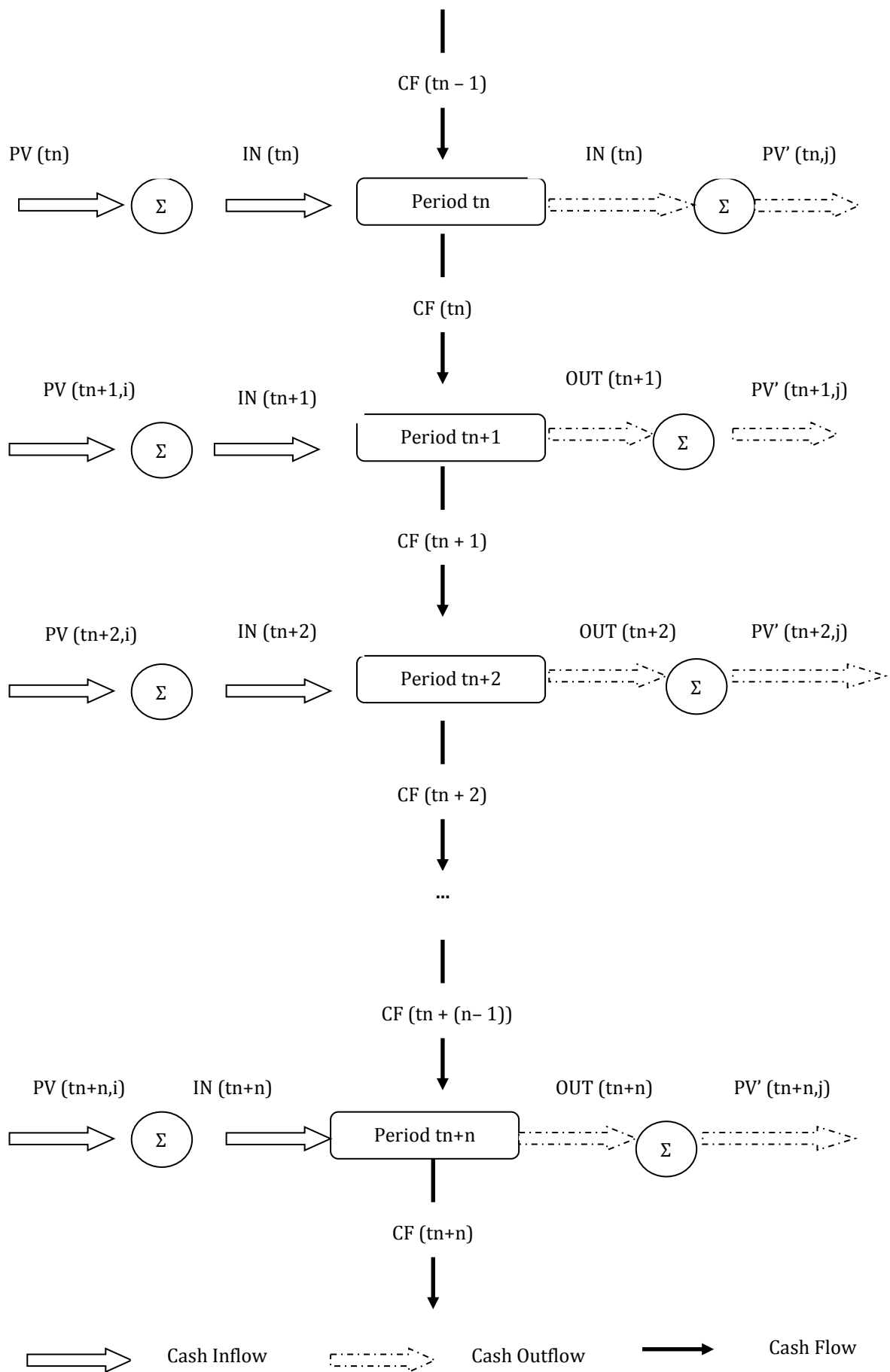

Рис. 2. Структура та напрямки руху грошових коштів підприємства протягом окремого періоду

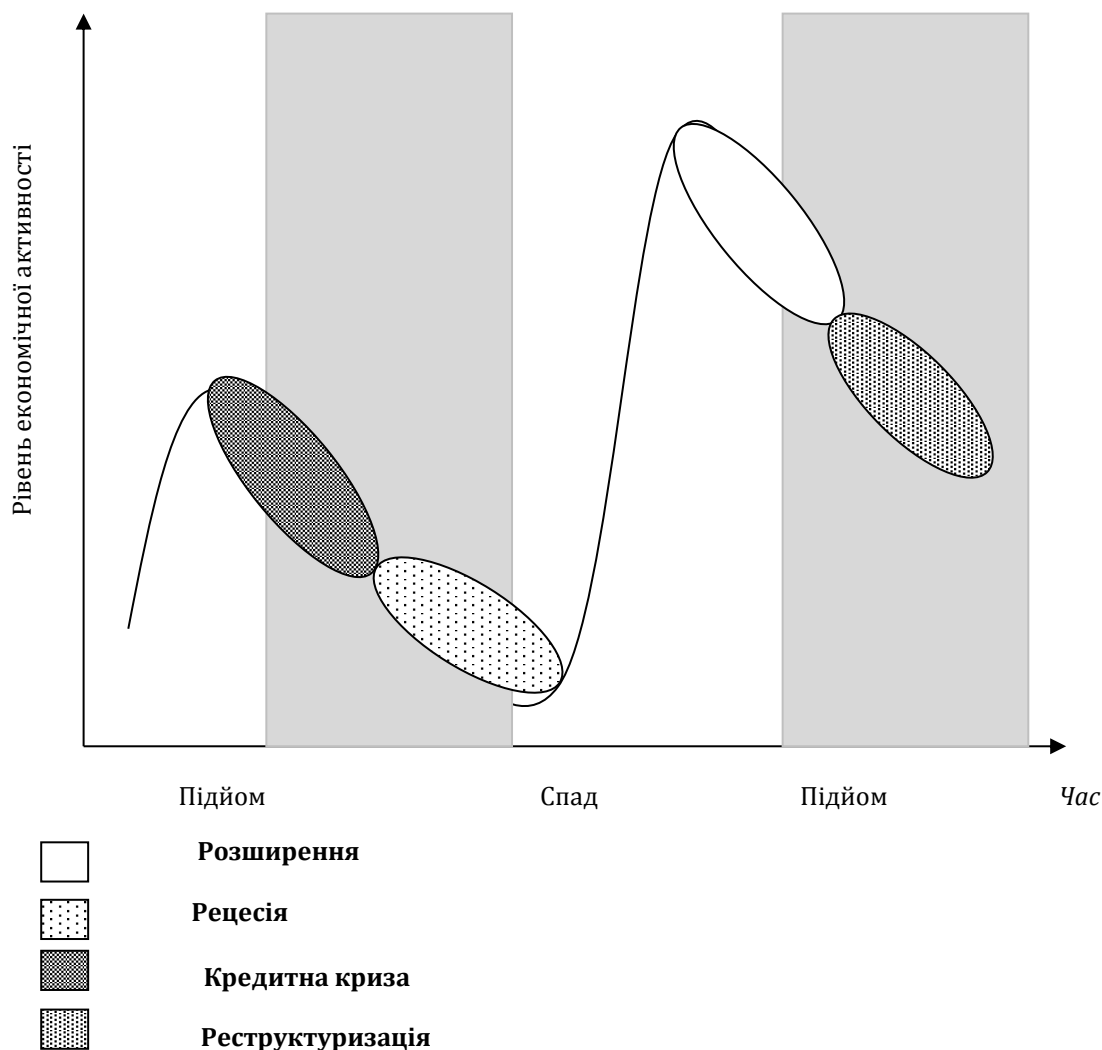

Рис. 3. Розробка фінансової стратегії на основі типових бізнес-циклів

Регресійний аналіз дозволяє використовувати як інтервальні, так і номінальні незалежні змінні. Це дуже корисно, тому що в багатьох завданнях фінансового прогнозування використовуються номінальні змінні, які є вирішальними для опису залежної змінної. Для того, щоб вставити номінальні параметри до рівняння, необхідно використовувати індикаторні змінні. Значення індикатора або фіктивної змінної коливається між двома цілими числами, як правило, 0 і 1. Одне із значень відбиває існування певного стану, а інше вказує на його відсутність.

У аналізі фінансової стратегії підприємств національної економіки доцільно використовувати моделі ARMA (autoregressive-moving-average models), які дають приблизний опис (слабко) стаціонарного стохастичного процесу в показниках двох поліном, один для авторегресії, а другий – для ковзної середньої.

Було проведено порівняння теоретичних економетричних моделей у межах дослідження фінансової стратегії підприємств на основі бізнес-циклу. Окрім оцінки теоретичної моделі корекції помилок, зіставляється і контраст цієї моделі з моделями ARMA в межах економетричних досліджень бізнес-циклу. Економетричне моделювання фінансової стратегії підприємств об'єднує економічну теорію та вимірювання фактів при вивченні бізнес-циклів. Це вимірювання має чотири мети:

- для опису бізнес-циклів;
- для прогнозування майбутніх подій;
- для оцінки фінансово-господарської політики підприємства;
- тестування економічних теорій бізнес-циклу.

Для теоретичних моделей існують специфікації економетричної моделі, що стосуються ендогенних та екзогенних змінних. Модель оцінюється за даними спостереження. Теорії, що викликають інтерес, можуть бути перевірені статистично, як модель може бути використана, описано бізнес-цикли, побудовані умовні прогнози та оцінена фінансова політика підприємства. Зведені моделі ARMA, з іншого

боку, орієнтовані на дані. З фактичних даних вказується модель, у якій ендогенні змінні пояснюються з власних лагів. Оцінка та прогнозування – це прості статистичні дії, які потребують глибокого вивчення економічної теорії. Аналіз моделей ARMA можна зробити без знання економічної теорії. Вони можуть бути використані для опису бізнес-циклів і прогнозування фінансової стратегії, без належного використання економічної теорії. Проте аналіз та оцінка фінансово-господарської політики підприємства без економічної теорії є неможливими.

Обидва способи здатні описувати минуле. Прогнозування з моделлю AR є легким, оскільки необхідні невеликі проєкції для екзогенних змінних. Прогнозування з теоретичними економетричними моделями вимагають кваліфікованої побудови моделі. У зіставленні з даними, орієнтованими на теоретичні моделі часових рядів, підготовка прогнозів за теоретичними моделями мають три переваги:

- прогнози можуть бути підтверджені економічними аргументами;
- прогнози базуються на послідовному бухгалтерському обліку;
- прогнози можуть містити велику кількість змінних.

Обмежена кількість змінних, що входять в типову модель ARMA, заважає можливості повної оцінки фінансово-господарської політики підприємства. Крім того, моделі ARMA лише обчислюють кінцеві ефекти зміни фінансової політики, а отже, неможливо розкрити основні протилежні події після настання ризиків.

Тому теоретичні моделі є єдиними засобами оцінки фінансової політики. Попри їх недоліки досі не існує належної альтернативи. Економічні аналітики вважають, що цей тип моделей за формальною та кількісною структурою є незамінним доповненням у процесі оцінки ризиків та фінансового прогнозування.

Висновки і перспективи подальших розвідок

У статті проаналізовано економетричні методи, що можуть бути використані у формуванні фінансової стратегії підприємств національної економіки. Обґрунтовано послідовність та етапи формування фінансової стратегії підприємств. Зіставлення різних фінансових стратегій проводилося в межах бізнес-циклів. У подальших дослідженнях буде проведено опис прогнозів, зроблених з такими моделями, описано стратегію моделювання.

Список літератури

1. Блакита Г. В. Фінансова стратегія торговельних підприємств : методологічні та прикладні аспекти. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. 244 с.
2. Бланк І. О., Ситник Г. В., Корольова-Казанська О. В., Ганечко І. Г. Фінансова стратегія підприємства. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2009. 147 с.
3. Семенов А. Г., Єропутова О. О., Плаксюк О. О. Класифікація видів фінансової стратегії підприємства. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво: науково – виробничий журнал. 2012. №1. С. 163-170.
4. Ткачук І. Г. Формування фінансової стратегії в системі управління підприємство. *Вісник ЖДТУ*. Серія: Економічні науки. 2008. № 2(44). С. 301-304.
5. Семенов А. Г., Єропутова О. О., Перекрест Т. В., Линенко А. В. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами. Запоріжжя : КПУ, 2008. 188 с.
6. Bjerke, M. B., & Renger, R. (2017). Being Smart about Writing SMART Objectives. *Evaluation and Program Planning*, 61, 125-127. <https://doi.org/10.1016/j.evalprogplan.2016.12.009>.
7. Foley, É., & Guillemette, M. G. (2017). Taxonomy of Business Intelligence Strategies in Organizations (10 p.). Université de Sherbrooke. Retrieved from <https://pdfs.semanticscholar.org/ed26/3757ddb6f46b0df07876ff3d77247ab4100c.pdf>
8. Kantemirova, M. A., Dzakoev, Z. L., Alikova, Z. R., Chedgemov, S. R., Soskiewa, Z. V. (2018). Percolation approach to simulation of a sustainable network economy structure. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 5(3), 502-513. [https://doi.org/10.9770/jesi.2018.5.3\(7\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2018.5.3(7))
9. Karina V. Balashova, Aleksandr M. Batkovskiy, Pavel A. Kalachikhin, Elena G. Semenova, Yury F. Telnov and Alena V. Fomina (2018). Formalization and elaboration of a company's business strategy. *Problems and Perspectives in Management*, 16(3), 80-91. doi:10.21511/ppm.16(3).2018.07
10. Malyarets Lyudmyla, Draskovic Mimo, Proskurnina Nadiia, Dorokhov Oleksandr and Vovk Volodymyr (2018). Analytical support for forming the strategy of exportimport activity development of enterprises in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 16(3), 423-431. doi:10.21511/ppm.16(3).2018.33
11. Stadnyk Valentyna, Izhevskiy Pavlo, Zamazii Oksana, Goncharuk Andriy and Melnichuk Oksana. (2018). Factors of enterprises' strategic selection of participation forms in integration formations. *Problems and Perspectives in Management*, 16(2), 90-101. doi:10.21511/ppm.16(2).2018.09.

References

1. Blakytta H. V. (2010). *Finansova stratehiya torhovel'nykh pidpryyemstv : metodolohichni ta prykladni aspekty*. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2010. 244 s.
2. Blank I. O., Sytnyk H. V., Korol'ova-Kazans'ka O. V., Hanechko I. H. (2009). *Finansova stratehiya pidpryyemstva*. Kyiv : Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t.
3. Semenov A. H., Yeroputova O. O., Plaksyuk O. O. (2012). Klyasyfikatsiya vydiv finansovoyi stratehiyi pidpryyemstva. *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpryyemnytstvo*, 1, 163-170.
4. Tkachuk I. H. (2008). Formuvannya finansovoyi stratehiyi v systemi upravlinnya pidpryyemstvo. *Visnyk ZhDTU. Seriya: Ekonomichni nauky*, 2(44), 301-304.
5. Semenov, A. H., Yeroputova, O. O., Perekrest, T. V., Lynenko, A. V. (2008). *Finansova stratehiya v upravlinni pidpryyemstvamy*. Zaporizhzhya : KPU.
6. Byerke, M. B., & Renher, R. (2017). Beinh Smart about Writinh SMART Obyectives. *Evaluation and Prohram Planninh*, 61, 125-127. <https://doi.orh/10.1016/y.evalprohplan.2016.12.009>.
7. Foley, É., & Huillemette, M. H. (2017). *Takhonomy of Business Intellihentse Stratehies in Orhanizations* (10 p.). Université de Sherbrooke. Retrieved from <https://pdfs.semanticscholar.orh/ed26/3757ddb6f46b0df07876ff3d77247ab4100c.pdf>.
8. Kantemirova, M. A., Dzakoev, Z. L., Alikova, Z. R., Chedhemov, S. R., Soskieva, Z. V. (2018). Percolation approach to simulation of a sustainable network economy structure. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 5(3), 502-513. [https://doi.orh/10.9770/yesi.2018.5.3\(7\)](https://doi.orh/10.9770/yesi.2018.5.3(7))
9. Balashova, K. V., Batkovskiy A. M., Kalachikhin, P. A., Semenova, E. H., Telnov, Y. F. and Fomina, A. V. (2018). Formalization and elaboration of a company's business stratehy. *Problems and Perspectives in Manahement*, 16(3), 80-91. doi:10.21511/ppm.16(3).2018.07
10. Malyarets, L., Draskovic, M., Proskurnina, N., Dorokhov, O. and Vovk, V. (2018). Analytical support for forminh the stratehy of ekhportimport activity development of enterprises in Ukraine. *Problems and Perspectives in Manahement*, 16(3), 423-431. doi:10.21511/ppm.16(3).2018.33
11. Stadnyk, V., Izhevskiy, P., Zamazii, O., Honcharuk, A. and Melnichuk, O. (2018). Factors of enterprises stratehic selection of partitsipation forms in intehration formations. *Problems and Perspectives in Manahement*, 16(2), 90-101. doi:10.21511/ppm.16(2).2018.09.

Стаття надійшла до редакції – 15.10.2018 р., прийнята до друку – 19.10.2018 р.